

Azərbaycan Respublikası, İran İslam Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Rusiya Federasiyası və Türkmənistanın Bəyannaməsinin təsdiq edilməsi haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

I. Azərbaycan Respublikası, İran İslam Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Rusiya Federasiyası və Türkmənistanın 2007-ci il oktyabrın 16-da Tehran şəhərində Xəzəryanı Ölkələrin dövlət başçılarının II Zirvə Toplantısı çərçivəsində imzalanmış Bəyannaməsi **təsdiq edilsin.**

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 dekabr 2007-ci il
№ 495-IIIQ

Azərbaycan Respublikası, İran İslam Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Rusiya Federasiyası və Türkmənistanın

BƏYANNAMƏSİ

Bundan sonra Tərəflər adlandırılacaq Azərbaycan Respublikası, İran İslam Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Rusiya Federasiyası və Türkmənistan Prezidentləri öz dövlətləri adından,

İran İslam Respublikasının Prezidenti cənab Mahmud Əhmədinejadın Xəzəryanı dövlətlərin Prezidentlərinin ikinci görüşünün çağırılması təşəbbüsünü dəstəkləyərək,

2007-ci il 16 oktyabr tarixində Tehran şəhərində qarşılıqlı anlaşma və konstruktivlik şəraitində qarşılıqlı maraq kəsb edən, aktual beynəlxalq və regional problemləri, çoxtərəfli əməkdaşlığın vəziyyəti və perspektivlərini, eləcə də Xəzər dənizinin hüquqi statusunun müəyyən edilməsi ilə bağlı işin gedişatına dair məsələləri müzakirə edərək,

Xəzəryanı beş dövlətin əməkdaşlığının onların xalqlarının əsl maraqlarına cavab verən dostluq və mehriban qonşuluq əsasında inkişafının regional təhlükəsizliyin əsas amil olduğuna əmin olaraq,

beş dövlətin dostluq və qarşılıqlı etimadı möhkəmləndirmək, bütün məsələləri, onların maraqları nəzərə alınmaqla, bərabərlik və qarşılıqlı səmərəli tərəfdaşlıq ruhunda həll etmək üzrə ümumi söylərinə əsaslanaraq,

Xəzər dənizi regionunda geosiyasi və milli səviyyədə baş vermiş dəyişiklik və prosesləri, Xəzəryanı beş dövlət arasında mövcud razılaşmaları və bununla əlaqədar, Xəzər dənizinin hüquqi rejiminin təkmilləşdirilməsi və bu məqsədlə, Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında Konvensiyanın tezliklə qəbul edilməsi zərurətini nəzərə alaraq,

Xəzəryanı dövlətlərin Xəzər dənizində suveren hüquqlarının təmin edilməsi üçün əlverişli şərait yaratmağa, eləcə də Xəzər dənizinin hüquqi statusu və onun resurslarının istifadəsi ilə bağlı məsələlərin qarşılıqlı anlaşma və əməkdaşlıq əsasında tənzimlənməsinə səy göstərərək,

Xəzəryanı dövlətlərin başçıları arasında, beş tərəfli format da daxil olmaqla, mütəmadi əlaqələrin saxlanması və mühüm ikitərəfli, regional və beynəlxalq problemlər üzrə fikir mübadiləsinə hazır olduqlarından çıxış edərək,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsində əks olunmuş məqsəd və prinsiplərə, suverenliyə, müstəqilliyə, ərazi bütövlüyünə və dövlətlərin suveren bərabərliyinə, zor işlətməmək və ya zor işlədəcəyi ilə hədələməməyə hörmət də daxil olmaqla, beynəlxalq hüququn ümumtanınmış normalarına sadıqlıqlarını təsdiq edərək, aşağıdakıları bəyan edirlər:

I

1. Tərəflər Xəzər regionunun sülh və sabitlik, davamlı iqtisadi inkişaf və çiçəklənmə, mehriban qonşuluq və sahiləyən dövlətlərin bərabərhüquqlu beynəlxalq əməkdaşlıq regionu olmasına yardım göstərəcəklər. Onlar bir-biri ilə siyasi, diplomatik, ticari, iqtisadi, elmi-texniki, mədəni-humanitar və digər sahələrdə çoxtərəfli və ikitərəfli əsaslarla sıx əməkdaşlıq etmək qətiyyətinə sahibdirlər. Tərəflər onların razılığı ilə Xəzəryanı dövlətlərin başçılarının mütəmadi əsaslarla görüşlərinin və görüşlərarası dövrdə xarici işlər nazirlərinin, eləcə də Xəzər dənizi ilə bağlı bütün kompleks məsələlərə baxılması məqsədilə Tərəflərin səlahiyyətli ekspertlərinin görüşlərinin keçirilməsini dəstəkləyirlər.

2. Xəzər regionunun zəngin potensialının səmərəli istifadəsinə səy göstərərək və onun inkişafının əlverişli perspektivini nəzərə alaraq, Tərəflər iqtisadi sahədə, xüsusilə də energetika və nəqliyyat sahələrində dialoq və qarşılıqlı fəaliyyəti dərinləşdirəcəklər.

3. Tərəflər beynəlxalq nəqliyyat dənizlərinin formalaşdırılması və inkişafı da daxil olmaqla, regionun nəqliyyat potensialının səmərəli istifadəsinə yardım edəcəklər.

II

5. Tərəflər bəyan edirlər ki, yalnız sahiləyən dövlətlər Xəzər dənizinə və onun resurslarına münasibətdə suveren hüquqlara malikdirlər.

6. Tərəflər təsdiq edirlər ki, Xəzər dənizinin tam əhatəli hüquqi statusu, yalnız bütün sahiləyən dövlətlərin ümumi razılığı əsasında qəbul olunması mümkün olan baza sənədi kimi Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında Konvensiya ilə müəyyən olunacaqdır.

7. Tərəflər razılaşırlar ki, Xəzər dənizinin yeni hüquqi statusu müəyyən edilənə qədər onun akvatoriyasında Xəzəryanı dövlətlərin suveren hüquqlarının həyata keçirilməsi əsasında razılaşıdırılmış gəmiçilik, balıqçılıq və yalnız onların bayraqları altında üzən gəmilərin üzməsi rejimləri tətbiq edilməlidir.

8. Tərəflər bəyan edirlər ki, Xəzər dənizinin tam əhatəli hüquqi statusunun işlənilməsi və bu məqsədlə Xəzər dənizinin hüquqi statusuna dair Konvensiyanın bağlanması ən mühüm məsələdir. Xəzər dənizinin hüquqi statusunun baza sənədi olan Konvensiya Xəzəryanı dövlətlərin Xəzər dənizindəki suveren hüquqlarına hörmət əsasında, yurisdiksiyalarının həyata keçirilməsi məsələlərini tənzimləməli, təbii mühitin mühafizəsi və təbiətdən rəşional istifadənin, o cümlədən Xəzər dənizinin bioloji resursları və onun dibi və təkinin mineral resurslarından istifadəni tənzimləyən norma və prinsiplərini, gəmiçiliyi, eləcə də Xəzər dənizində fəaliyyətə dair digər məsələləri özündə əks etdirməlidir.

9. Tərəflər bəyan edirlər ki, dəniz təkinin istifadə edilməsi məqsədilə Xəzər dənizinin dibinin bölünməsi ilə bağlı məsələlərin yekun razılaşıdırılması onların suveren hüquqları nəzərə alınmaqla və bir-birinin qanuni maraqlarına hörmət etməklə həyata keçiriləcəkdir.

10. Tərəflər Xəzər-dənizi akvatoriyasında razılaşıdırılmış enlik üzrə zonaları və ümumi su səthinin, eləcə də onlara müvafiq hüquqi rejimlərin müəyyənləşdirilməsinin razılaşıdırılmasını davam etdirmək barədə şərtləşirlər.

11. Tərəflər Xəzər dənizinin və onun ekoloji sisteminin bütövlüyünün qorunması sahəsində indiki və gələcək nəsillər qarşısındakı öz məsuliyyətini dərk edərək, regional mühafizə sisteminin formalaşdırılması və bioloji müxtəlifliyin qorunması, bioloji resursların təkrar istehsalı və rəşional istifadəsi məqsədilə, milli təbiəti mühafizə fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və beynəlxalq təbiəti mühafizə təşkilatları ilə qarşılıqlı fəaliyyət də daxil olmaqla, ekoloji problemlərin həllində əməkdaşlığın genişlənməsinin əhəmiyyətini vurğulayırlar.

Tərəflər təsdiq edirlər ki, Xəzər dənizinin təbii mühiti və onun nəərə balığı ehtiyatının vəziyyəti, arzuolunmaz ekoloji nəticələrin qarşısının alınması məqsədilə təxirəsalınmaz birgə səylər tələb edir. Bununla əlaqədar olaraq, Tərəflər Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında Konvensiya əsasında regional təbiəti mühafizə üzrə əməkdaşlığın zəruri müqavilə-hüquqi bazasının formalaşdırılmasını prioritet qaydada davam etdirəcəklər.

Tərəflər 2003-cü ilin noyabrında Tehranda imzalanan Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında Çərçivə Konvensiyasının qüvvəyə minməsi ilə bağlı məmnunluq ifadə etdilər və onun əlavə protokollarının tezliklə hazırlanmasının və təsdiq olunmasının vacibliyini qeyd etdilər.

Tərəflər habelə bu Konvensiyanın prosedur məsələlərinin və xüsusilə də onun daimi katibliyinin yerinin müəyyən edilməsinin tezliklə tam razılaşıdırılması zərurətini qeyd etdilər.

12. Tərəflər Xəzər dənizindən istifadə edilməsi və onun resurslarının mənimlənməsi nəticəsində Xəzərin ətraf mühitinə və bir-birinə vurduğu ziyana görə Xəzəryanı dövlətlərin məsuliyyət prinsipini təsdiq edirlər.

13. Tərəflər bəyan edirlər ki, Xəzər dənizindən yalnız dinc məqsədlər üçün istifadə edilməlidir və Xəzərlə bağlı bütün məsələlər Xəzəryanı dövlətlər tərəfindən dinc vasitələrlə həll olunacaqdır.

14. Tərəflər qarşılıqlı etimadın, regional təhlükəsizliyin və stabilliyin yaradılması və möhkəmləndirilməsinə səy göstərəcəklər, eləcə də qarşılıqlı münasibətlərdə hərbi gücün tətbiq olunmasından çəkinəcəklər.

Tərəflər təsdiq edirlər ki, onların hərbi qüvvələri Tərəflərdən hər hansı birinə hücum üçün istifadə etməyə yönəlməmişdir.

15. Tərəflər qeyd edirlər ki, Tərəflərin hər hansı birinə qarşı təcavüz və digər hərbi hərəkətlər törətmək üçün başqa dövlətlərin heç bir halda öz ərazilərindən istifadə etməsinə yol verməyəcəklər.

16. Tərəflər Xəzər dənizinin hüquqi statusu üzrə danışıqlar prosesinin qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı anlaşma və bərabər hüquqluluq, beynəlxalq hüququn ümumi qəbul edilmiş normaları ruhunda sivil müzakirə şəraitində aparılmasından məmnunluqlarını ifadə etdilər. Tərəflər həmçinin bu müzakirələrin fəal davam etdirilməsi zərurətini qeyd etdilər.

III

17. Tərəflər Xəzər dənizi regionunda təhlükəsizliyin, sülhün və sabitliyin əhəmiyyətini qəbul edərək, Xəzər dənizində təhlükəsizliklə bağlı bütün məsələlər üzrə danışıqların davam etdirilməsi arzularını ifadə etdilər.

18. Tərəflər çoxqütblü dünya düzəninə, yeni, daha mükəmməl və ədalətli beynəlxalq siyasi, iqtisadi və hüquqi qaydanın yaradılmasına yardım göstərəcəklər. Onlar beynəlxalq sülhün, təhlükəsizliyin və sabitliyin dəstəklənməsi sahəsində universal mexanizm kimi BMT-nin rəhbər rolunun möhkəmləndirilməsinə hərtərəfli kömək göstərəcəklər.

19. Tərəflər nüvə silahının yayılmaması haqqında müqaviləni beynəlxalq təhlükəsizlik və sabitliyin ən vacib dayaqlarından biri hesab edir, bu Müqavilənin daha da universallaşdırılmasının lehinə çıxış edirlər. Tərəflər həmçinin nüvə silahının yayılmaması haqqında müqavilənin iştirakçısı olan dövlətlərin ayrı-seçkiliyə məruz qalmadan və bu Müqavilənin müddəaları, eləcə də MAQATE-nin mexanizmləri çərçivəsində nüvə enerjisinin dinc məqsədlərlə tədqiqi, istehsalı və istifadəsinin inkişaf etdirilməsinə dair ayrılmaz hüquqlarını təsdiq edirlər.

20. Tərəflər Xəzəryanı dövlətlərin tarixi, sosial və mədəni dəyərləri nəzərə alınmaqla, insan hüquqlarına hörmət əsasında hər bir dövlətin öz inkişaf yolunu seçməklə bağlı ayrılmaz hüququnu təsdiq edərək, müstəqil dövlətlərin daxili işlərinə müdaxiləyə qarşı çıxış edirlər.

21. Tərəflər hesab edirlər ki, regionda təhlükəsizliyin, sülhün və sabitliyin təmin edilməsinin zəruri şərti münaqişələrin BMT nizamnaməsinə uyğun olaraq, suverenliyə hörmət, ərazi bütövlüyünə və beynəlxalq tanınmış sərhədlərin toxunulmazlığına riayət olunması əsasında sülh yolu ilə ədalətli və davamlı həllidir.

22. Tərəflər beynəlxalq terrorizm, təcavüzkar separatizm və ekstremizmin digər zorakı təzahürlərini, eləcə də narkotiklərin, silahların qeyri-qanuni dövriyyəsinə və transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığın digər formalarını bütün dünya ictimaiyyəti, eləcə də beynəlxalq siyasi sabitliyə təhlükə törədən qlobal çağırışlar kimi qiymətləndirirlər.

Tərəflər motivlərindən, bütün forma və təzahürlərindən, harada və kim tərəfindən həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, xüsusilə regionda sülhə və təhlükəsizliyə təhlükə törədən bütün terror aktlarını, metod və təcrübələrini qeyd-şərtsiz cinayət kimi mühakimə edirlər. Tərəflər habelə əmindirlər ki, terrorizm hər hansı bir din, milliyət, sivilizasiya və ya etnik qrupla əlaqələndirilə bilməz və əlaqələndirilməməlidir.

23. Tərəflər terrorizm, narkotiklərin, silahların qeyri-qanuni dövriyyəsi və transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığa qarşı mübarizədə beynəlxalq hüququn ümumi qəbul edilmiş norma və prinsiplərinə ciddi əməl edilməsi əsasında BMT-nin mərkəzi əlaqələndirici rolu nəzərə alınmaqla, geniş ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişafına sadıq olduqlarını təsdiq edirlər.

24. Tərəflər Xəzəryanı dövlətlərin Prezidentlərinin Tehran görüşünün nəticələri ilə bağlı məmnunluqlarını ifadə edərək, qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişafına hərtərəfli yardım göstərəcəkləri barədə qəti niyyətlərini vurğulayırlar.

25. Xəzəryanı dövlətlərin Prezidentlərinin növbəti görüşü razılaşdırılmış tarixdə Azərbaycan Respublikasında keçiriləcəkdir.

**Azərbaycan Respublikası adından İran İslam Respublikası adından Qazaxıstan Respublikası adından
Rusiya Federasiyası adından Türkmənistan adından**

İlham ƏLİYEV

Mahmud ƏHMƏDİNEJAD Nursultan NAZARBAYEV

Vladimir PUTİN

Qurbanqulu BƏRDİMƏHƏMMƏDOV

16 oktyabr 2007-ci il, Tehran şəhər